

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščenecv, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 98.

Sreda, 7. decembra 1932.

Leto VII.

Vladna politika in madžarski socialisti.

Socialni demokrati za sporazum s
sosedji.

Beograjska »Politika« priobčuje dne 30. novembra t. l. izjavo soc. dem. poslanca in bivšega ministra socialne politike in glavnega tajnika, Karla Payerja, v kateri pravi med drugim:

Madžarska socialna demokracija je bila vedno zagovornik dobrih odnosov, gospodarskega sodelovanja in političnega prijateljstva s soslednimi državami. Dobre odnose in gospodarske zveze z Jugoslavijo je soc. dem. stranka vedno naglašala in podpirala. Prav te dni je eden naših voditeljev, s. Buchinger, zahteval v parlamentu, da naj gre gospod Gombös v Beograd namesto v Rim, ker imamo večje skupne interese z Jugoslavijo kakor z Italijo.

Če bi med obema državama prišlo do izmene blaga, bi bilo to koristno za obe, toda potrebno je, da v sedanjih razmerah sosedne države Madžarske povedo, med njimi tudi Jugoslavija, iskreno, da resnično žele mir in demokratični sporazum...

Po mojem mnenju se gospodarski interesi Madžarske in Jugoslavije dopolnjujejo. Zato bi bilo zblizanje za oba naroda koristno. Predvsem so potrebne neposredne prometne zveze, ki povenjujejo zamenjavo blaga. Madžarska kmetiška strojna industrija bi služila pomanjkanju te industrije v Jugoslaviji. Proizvodi Jugoslavije pa bi se prodajali na Madžarsko. Tudi za polfabrikate in njih izvoz bi bilo mogoče najti idealen izhod. Na žalost pa se sosednje države skušajo reševati z avtarkijo in medsebojno izolacijo, kar vse samo poslabšuje položaj nas vseh.

Jasno je, da težnja po izolaciji nima samo gospodarskega zaledja, marveč tudi politično, ki ga povzroča z nezaupanjem prepojena nezadovoljnost povojne psihoze.

Socialna demokracija se je vedno trudila, da se povrne iskrenost in zaupanje. Razumljivo pa je, da se to ne more zahtevati enostransko, marveč je potrebno, da deluje ta v tem zmislu obe državi, to je, s tem temeljnim načelom.

Socialna demokracija je naglašala in naglašala tudi danes potrebo, da se ustvarijo ozki gospodarski stiki med narodi, ki živijo v podunavski kotlini. Toda ta naša zahteva ne sme biti izolirana. Tako spoznanje mora prodrati tudi v sosednjih državah in zlasti zunanja politika mora biti taka, da ustvarja ugodne predpogoje za ta veliki cilj, ki ima namen, da zbere vse moči narodov v podunavski kotlini v svrhu odprave krize in blagodejnega razvoja.

Velika je napaka, da narodi v podunavskem bazenu po štirinajstih letih po svetovni vojni še vedno živijo v takih medsebojnih razmerah kakor bi bila še vedno vojna: vsi nervozni, brez zaupanja in v neplodnem romantizmu.

Srednjeevropski narodi morajo najti pot iz tega stanja. Morajo postati stvarni in morajo uvideti jasno, kako je škodljivo in kako slabe posledice utegne imeti sovraštvo. Samo če premagajo to slabost, jim bo tudi uspelo, da ohranijo mir, samo po tej poti se jim je mogoče osvoboditi težkih bremen dobe.

Zborovanje delavskega parlamenta v Beogradu.

V. kongres Delavskih zbornic.

Dne 3. in 4. t. m. je v Beogradu zboroval V. kongres Delavskih zbornic, katerega so se udeležili zastopniki vseh Delavskih zbornic, kakor tudi vseh strokovnih organizacij v državi. Navzoči so bili tudi zastopniki vseh važnejših ministrstev, Borze dela, SUZQR-a, beograjske občine itd., ki so s svojo navzočnostjo poudarili važnost tega delavskega parlamenta.

Točno ob določeni uri je centralni tajnik Delavskih zbornic s. dr. Ž. Topalović otvoril kongres. V vznešenem govoru se je spominjal žrtve strašne rudarske nesreče v Hrastniku in zahteval strogo preiskavo, onemogočitev nadaljnjih človeških žrtev ter preskrbo svojcev povodom sedanje katastrofe v Hrastniku padlih rudarjev. Globoko v srce segajoča izvajanja so kongresisti stoje poslušali in pozdravili z vzklikom: Slava jim!

Nadalje je s. Topalović orisal važnost sedanjega kongresa z ozirom na socialni in gospodarski položaj delavcev in nameščenecv v državi. Zlasti je poudaril važnost prve točke dnevnega reda — brezposelnost — kateremu vprašanju mora kongres posvetiti glavno pažnjo. Končno je pozdravil navzoče zastopnike raznih ministrstev in drugih korporacij ter predlagal, da naj kongres pošlje sožalno brzojavko družini pok. s. Thomasa in Mednarodnemu uradu dela radi smrti tega velikega soc. delavca in našega sodruha.

Po končanem otvoritvenem govoru so kongres pozdravili g. načelnik Jeremić za g. ministra soc. politike in narodnega zdravja, g. Stojadinović za beograjsko občino in g. dr. Hann, šefzdravnik v imenu Središnjega urada za zavarovanje delavcev.

V predsedstvo kongresa so bili izvoljeni ss. Josip Petejan iz Maribora, Medić iz Sarajeva in Sarapa iz Zagreba; za tajnike so bili izvoljeni od vsake Delavske zbornice po eden. Za ljubljansko je bil izvoljen g. Žumer iz Ljubljane.

V verifikacijski odbor in v komisije so bili izvoljeni od vsake Delavske zbornice po trije člani.

K prvi točki dnevnega reda: Zavarovanje delavcev za slučaj brezposelnosti, je poročal s. Topalović, ki je v temeljitem govoru in s poznanjem materije pojasnil neznosen položaj delavstva v državi ter začrtal pota, po katerih naj bi se tem nesrečnim žrtvam kapitalističnega sistema čim hitreje in najuspešneje pomagalo.

Takoj po končanem referatu je predsednik otvoril diskuzijo k tej točki dnevnega reda, katere so se udeležili zastopniki svobodnih stro-

kovnih organizacij iz cele države. Debatu je otvoril zastopnik Zveze grafičnih delavcev s. Jošt iz Zagreba, ki je v temperamentnem govoru orisal položaj grafičnih delavcev ter poudaril, da bo to leto Zveza grafičnih delavcev izplačala nad 9 milijonov dinarjev brezposelne podpore. Govornik je zahteval s strani državnih organov energične ukrepe za ublažitev brezposelnosti in za podpiranje brezposelnih. Ravno tako odločno je zahteval, da naj se z vladne strani ne podpira žuti pokret, ker so le močne svobodne strokovne organizacije v stani zaščititi interese delavstva in reda v državi.

Za njim je govoril s. Jakomin iz Ljubljane, ki je ostro kritiziral poslovanje Javnih borz dela, zlasti pa nevdržno birokracijo centralne borze dela, katere namenoma ubija vsako lokalno inicijativo ter odbija vsako pametno sodelovanje in predloge lokalnih uprav ter strokovnih organizacij. Kritiziral je službeno pragmatiko, s katero se onemogoča sprejem uradnikov iz vrst delavstva, ki so za to delo najbolj poklicani. Ravno tako je kritiziral v pragmatiki določene plače, ki se začnejo z Din 600 na mesec, ki se pa za višje uradnike povzpnejo na Din 8000 na mesec.

Zahteval je izdatnejše podpiranje brezposelnih delavcev in nameščenecv ter odklanjal vsako varčevanje na podporah v tem kritičnem času.

V istem smislu je še energičneje nastopil tudi s. Uratnik.

Nadalje so govorili zastopnik iz Južne Srbije, zastopnik poljedelskih delavcev iz Vojvodine, zastopnik živilskih delavcev, pomorskih in luških delavcev ter zastopnik privatnih in bančnih nameščenecv. Vsi govorniki so s številnimi podatki pokazali strašni položaj, v katerem se nahajajo delavci in nameščenecv v raznih delih države, kakor tudi v raznih strokah. Naravnost obupni so bili podatki o položaju delavcev v Južni Srbiji, poljedelskih delavcev v Vojvodini ter lesnih delavcev v Bosni.

Splošna je bila obsodba sedanjega absolutističnega poslovanja centralne uprave Javnih borz dela, ki je s svojim nezasišanim birokratizmom in absolutizmom ubila vsak interes delavstva in delavskih organizacij do te institucije. Visoko in odločno je donela zahteva delegatov po takojšnji spremembi tega sistema. Mučen utis je napravila odsotnost glavnega faktorja — predsednika te institucije g. dr. Krmpotića, ki je poslal zastopnika delodajalcev v tej ustanovi g. Blaskovića, ki je moral večji del iznešenih pritožb sam priznati.

Debatu v tem vprašanju, ki je pokazala pravo sliko položaja, ka-

vsaj gospodarski odnosi, ki govorijo za to.

Srednjeevropska gospodarska koncepcija, gospodarska konfederacija podunavskih držav, bi že pomenila znaten korak naprej v tem zmislu. Nikakor pa ni dovolj, če se samo ogrevamo za ta cilj, treba je problem tudi izvesti.

To nas navdušuje za ta jugoslovansko-madžarski problem odnošajev ter nas bi silno razveselilo, če bi bilo sprejeto to stališče tudi v Jugoslaviji.

kor tudi način, po katerem naj se to stanje zboljša, se je zaključila ob 14. uri, nakar je s. Petejan zaključil prvo sejo in napovedal prihodnjo sejo za drugi dan ob 9. uri dopoldne.

Popoldne so zborovale komisije za posamezne točke dnevnega reda, katerih delo je bilo vse popoldne zelo intenzivno ter se je v vseh vprašanih dosegel popoln sporazum in vse resolucije so bile v komisijah soglasno stilizirane.

Na drugi seji so poročali s. Uratnik o davčnem, Krekić o stanovanjskem vprašanju in Haramina o socialnem zavarovanju. Vsi referenti so strokovno obdelali vsa vprašanja, ki so bila na dnevnem redu ter utemeljevali resolucije, ki so bile v komisijah sprejete.

Vsi referati so bili po kratki debati soglasno sprejeti. Ravno tako so bile soglasno sprejete vse predložene resolucije, katere bomo objavili v prihodnjih številkah našega lista.

Kongres, ki je bil prava manifestacija delavskih zahtev in res pravi delavski parlament ter je napravil na vso javnost v državi ogromen utis, je bil zaključen ob 13. uri s pozivom predsednika na vse navzoče, da naj s konsolidacijo svobodnih strokovnih organizacij skušajo vse sprejete sklepe realizirati.

Beograjski sodrugi so nam v soboto zvečer priredili lepo zabavno prireditev, s katero so nam pokazali svoj ogromni napredek v socialnem in kulturnem oziru, kakor tudi rapidno konsolidacijo razrednega gibanja v Beogradu. Na prireditvi so nastopili pevski zbori »Abraševića«, otroške skupine »Budučnost«, mogočni orkester »Grafike«, tamburaški zbor, kakor tudi dramski odsek »Abraševića«. Poleg teh smo slišali ljubke deklamacije, solospesve in recitacije. Bil je to res lep in sijajno obiskan kulturni večer.

Nemški kancler general Schleicher.

Reakcija jubila. — Gosposki klub
nadaljuje svoj eksperiment.

Dne 3. t. m. je general Schleicher predložil predsedniku Hindenburgu listo nove vlade. Papenova vlada je oddala nato svoje posle in novi kancler je vodil prvo sejo, ki se je bavila v glavnem z razorožitvenim vprašanjem. Francija ne pričakuje od nove vlade izpremembe zunanje politike, češ, da ima novi kancler namen, ublažiti predvsem notranje politične razmere.

Vsekakor pa je general Schleicher član gosposkega kluba ter je tudi postal kancler na njegovo izrecno željo.

Vse reakcionarno meščansko časopisje slavi generala; gosposki klub je rekel ponovno, da je general Schleicher mož dejanj in da je prav on najprimernejša oseba za to mesto. Niti trenutek ne dvomimo, da bi ga gosposki klub in reakcija ne poznali, zato smo pa tembolj prepričani, da pričakujejo od njega le — svojo rešitev.

Novi kancler je vprašal tudi strokovne organizacije, kakšne zahteve imajo. Te so mu kategorično odgovorile, da zahtevajo predvsem ukinitve protidelavskih zasilnih odredb.

Nacionalni socialisti in komunisti so obljubili predlagati na prvi seji nezaupnico novi vladi, ker se kancler doslej z narodnimi socialisti še ni sporazumel. Jako neverjetno

Narava socialne demokracije zahteva, da vsako vprašanje presoja s stališča miru. To načelo jo navdušuje za sodelovanje med sosednimi narodi. Istotako se razume, da socialna demokracija tudi želi prav toplo, da se po vseh deželah odpravijo psihične zapreke, ki ovirajo pot do tega cilja.

Vse to zahteva madžarska socialna demokracija v parlamentu, izvojevati hoče tam ta princip. To bo zahtevala tudi dalje. Stranka je zahtevala to tudi takrat, ko si je s tem nakopala sovraštvo, a danes so

je pa tudi, da bi nacionalni socialisti vodili skupno politiko s komunisti.

Socialna demokratska stranka je pa pripravila za državni zbor zakonski načrt, ki naj določuje, kdaj in kako se sme uporabljati § 48. ustave, da se s tem prepreči zloraba te ustavne določbe.

Nova nemška vlada je sestavljena v duhu, ki vodi sedanjo nemško politiko.

Kancler in brambni minister general v. Schleicher, zunanji minister baron Neurath, notranji dr. Bracht, finančni grof Schwerin-Kroisgk, gospodarski dr. Warmbold, minister dela dr. Syrup, justični Gürtner, prehranjevalni baron Braun (?), poštni in prometni baron Eltz-Rübenach, brez naslova dr. Popitz in komisar za preskrbo dela dr. Gereke.

Nova vlada se ne razlikuje mnogo po osebnostih od Papenove, vsekakor pa po izrazitosti tendence, ki jo zastopa »gosposki klub«.

Kancler Schleicher tudi grozi z razpustom parlamenta.

Kancler Schleicher zahteva, da ga nacionalni socialisti tolerirajo, to je, da ne glasujejo proti njemu v parlamentu, ker bi sicer parlament razpustil. Hitler je zopet prišel v Berlin, da se pogaja s kanclerjem. Schleicher bi sprejel nekaj njegovih ljudi tudi v vlado. Kancler je k temu izhodu prisiljen, ker so socialni demokrati odklonili toleriranje nove vlade. Razpust bi se izvršil morda šele tekom januarja.

Hitlerjev poraz na Turinškem.

Na Turinškem v Nemčiji so imeli v nedeljo občinske volitve. Pri teh občinskih volitvah so nacionalni socialisti dobili mnogo manj glasov, kakor pri državnozbornskih. Tako so dobili v Weimarju, kjer so bili jako močni, 7000 glasov, pri državnozbornskih pa 11.000. V Jeni so izgubili 2200 glasov. Na zastopstvu fašisti sicer niso izgubili, ali število glasov je padlo.

Radi krvavih izgrediv v Ženevi je bilo zadnje tedne več sto oseb, inozemcev, izgnanih radi suma komunizma. Iz istega razloga so bili iz državne službe odpuščeni vsi uslužbenci, o katerih je znano, da so simpatizirali z levičarsko radikalnimi organizacijami.

Zimsko blago

kupite najbolje in poceni samo v
J. Trpinovem bazarju

Pogreb žrtev.

Sprevod z nad 8000 udeleženci — tisoči tvorijo špalir.

Kako globok čut pietete še vlada v našem delavstvu, so v najlepši meri pokazali naši rudarji in ostalo delavstvo na zadnji poti svojih tako tragično preminulih sotovarišev. V četrtek dopoldne so bili domovi žrtev oblegani od kropilcev. V prvih popoldanskih urah pa so se začele viti preko vrhov trboveljskih revirjev goste množice rudarjev iz Zagorja in Trbovelj, ki so šli, da spremijo svoje tovariše na zadnji poti.

Nepopisni prizori so se odigravali že na domovih, kjer so vdovele žene, otroci, starši in sorodniki obklovali svoje drage. Bol, ki se je izražala na njih obrazih, je nepopisna. Ali višek, kar mora trgati človeku prsa, pa je bil dosežen, ko so ob 4. uri popoldne dvignili 6 krst izpred rudniške čakalnice, ko so sirene zatulile turobno pokojnim v slovo k zadnjemu počitku. Dvignili so se visoko v zrak delavski prapori. Sodrug F. Pliberšek se je v imenu vseh rudarjev poslovil od žrtev in žalni sprevod se je začel pomikati.

Pretrsljiv je bil pogled na ta nepregledni sprevod množic. Onemeli, z boljo v srcu, v težke misli zatopljeni, so korakali tisoči rudarjev za krstami. Na pokopališču so potem položili žrtve v skupni grob. Se enkrat je obupen jok in krik svojcev pretrgal grobno tišino. Malček je obupno klical očeta, vdova moža, mati sina. Klonile so delavske zastave nad zevajočim grobom. Tedaj je stopil s. J. Arh, tajnik ZRJ, pred zbrane množice, da se poslovi od žrtev dela v imenu rudarjev. Njegove besede so odmevale, kakor zvok jekla na nakovalu: Postati ste morali žrtve, da dvignete število Vaših bojevnikov, da iz grobov trohobe pomagate dvigniti tumorne misli trpečega delovnega ljudstva, da mu vlijete prepričanje o vstajenju ponižanega razreda, ki bo veličalo Delo in odstranilo žig trpljenja iz naših čel, s katerim smo še danes zaznamovani —

Slava Vam, žrtve Dela!

Temne slike v razvoju evropskega kapitalizma.

Piše S. Publicus, Berlin.

Evropski kapitalizem preživlja v letošnjem letu najtežjo fazo svoje finančne krize. Neizprosna in neizbežna trenja gospodarskih interesov so pripeljala Evropo do sedanjega velikega kaosa, ki zna dati novim potem — najkritičnejšo in najznačilnejšo razvojno smer. Prišlo pa je v teh različnih stopnjah že tako daleč, da so že kar od kraja vse mase priče verjeti v nemogočnost kakršne koli sanacije, bodisi v političnem, a še manj v — gospodarskem pogledu.

Evropsko gospodarsko življenje je že po mišljenju nekaterih nacionalnih ekonomov in meščanskih gospodarskih strokovnjakov — velika anarhija. Nič več se ne da slepomišiti, češ, da posamezna gospodarstva v katerikoli državi niso tesno prepletena in združena v ozko interesno sfero. Točno se danes ve, da so simptomi današnjega katastrofalnega stanja evropskega kapitalizma skoro povsod eno in isto, da je gospodarski položaj več ali manj povsod sličen, da imajo vzroki kritičnega stanja eno in isto podlago, da so tudi sredstva za pobijanje te krize v vseh državah popolnoma enaka. Splošna anarhija v gospodarskem življenju pa je bolj kot kdaj poprej pokrenila različna politična in socialna stremjenja, dala zunanjepolitičnim dogodkom malo ugodne vtise ter razvila med evropskimi narodi splošno nervoznost in nestabilnost.

Svetovna vojna je brez dvoma velik mejnik v razvoju evropskega kapitalizma. Križanje politično-gospodarskih interesov je takrat po-

vzročilo silne žrtve, pustošenja, razvaline itd. Toda gospodarskega vprašanja Evrope ta vojna ni rešila, posebno pa ni mogla obdržati razvojne poti evropskemu kapitalizmu. Novi vojni kaos, ki bo v bližnji bodočnosti pretresal družabne temelje Evrope, bo le nadaljevanje svetovne vojne l. 1914—1918.

Evropski kapitalizem se krepko maje. Dejstvo je, da smo obdani ob času, ko splošna produkcija ni zadovoljala, nasprotno, ko je produkcija v industriji in poljedelstvu napredovala in se dvignila celo nad produkcijo pred svetovno vojno, od najtežjih in najhujših gospodarskih pretreslajev, katere je mogel evropski kapitalizem zabeležiti v svojem naglem razvoju. Opazujemo lahko velika industrijska središča, ki imajo na zalogi velikanske množine svojih produktov — v svoji najbližji sosesčini pa gladuje brezštevilna množica brezposelnih delavcev. Isto vidimo tudi v poljedelstvu. Velike množine agrikulturnih pridelkov, katerih poljedelci ne morejo prodati za tolikšne cene, da bi mogli kupiti z izkupičkom industrijske produkte. Material na eni kakor na drugi strani leži neizrabljen, a mase gladujejo.

Zanimivo je, kako nekateri meščanski krogi analizirajo vzroke evropske gospodarske krize. Pravijo: Vsi pojavi krize so mednarodnega značaja. Ne reševati lokalno, temveč v različnih zvezah, skupinah! (Namesto manjših interesnih sfer se združujejo v večje!) Glavni vzroki pa so: Posledice svetovne vojne, to je poslabšan položaj premožanih držav,

reparacije, vojne odškodnine, nastanek novih držav (Jugoslavija, Čehoslovaška, Poljska), posameznih držav, ki so se obdale z visokim carinskim zidovjem. Oviranje prometa v Evropi, delamrznost (!), nemiri, revolucije, boljševiška revolucija in ofenziva, zlasti standard, nadprodukcija, spremembe v konsumu, mehanizacija, racionalizacija, disproporcionaliteta itd. (Konec prihodnjic.)

Doma in po svetu.

Načrt zakona o samoupravi kmetijskih občin je obravnaval dne 3. t. m. skupščinski odbor ter sklenil, da se vrne načrt ministrskemu svetu v izpolnitev. V odboru so poslanci zahtevali razbremenitev občin za prenešeni delokrog, opustitev predpisov za občinske nameščence, razbremenitev glede plačevanja stanarin za učiteljstvo itd. Te naloge naj bi se prenesle ali drugam ali pa naj občine same ukrepajo o njih po svojih razmerah. Pred občinskim zakonom ali vsaj obenem naj se izda zakon o široki samoupravi banovin in občin. Za tajno volilno pravico in proporcionalno zastopstvo v občinah se v odboru niso zavzemali, kakor je razvidno iz komunikacije.

Kongres stanovanjskih najemnikov v Zagrebu. V nedeljo se je vršil v Zagrebu kongres stanovanjskih najemnikov iz vse države. Na kongresu je bila sprejeta daljša resolucija, ki jo je v pondeljek nesla posebna deputacija v Beograd, da jo predloži vladi in narodni skupščini. Resolucija zahteva stanovanjski zakon v varstvo šibkih najemnikov, maksimiranje najemnin ter strogo kontrolo nad veriženjem s stanovanji. V zimskem času od 1. novembra do 1. maja naj bodo deložacije nedopustne, nezaposlene naj se zaščiti, kakor so zaščitene banke z zakonom o zaščiti kmetov, dovoljujejo naj se dolgoročni državni krediti za gradbo stanovanj, znižanje stanarin, da ne bo potrebna samoobramba, z zakonom, v občinske uprave naj se imenujejo tudi najemniki, dokler ne bo izdan občinski zakon.

Konferenca hišnih posestnikov v Zagrebu. V nedeljo se je vršila v Zagrebu tudi konferenca hišnih posestnikov. Hišni posestniki so rekli, da so se stanarine znižale v vsej državi za 30 do 50 odstotkov, česar pa najemniki pač ne verujejo. Hišni posestniki naj to trditev kar dokažejo. Hišni posestniki so se na tej konferenci predvsem posvetovali o ustanovitvi zbornice hišnih posestnikov, ali kakšno drugo obliko obvezne organizacije.

Program novega kluba v narodni skupščini. Novi klub, ki se sam imenuje »Jugoslovanski narodni klub«, ni sicer nič novega, ker ostanejo njegovi člani dalje člani stranke JRKD. Kljub temu so moške objavili kratek program, ki v bistvu tudi ni nič novega, razen da zahteva tajno

Jens Peter Jacobsen:

Adam in Eva.

(Iz zapuščine.)

Razumeti treba, da Adam Eve ni ljubil. Trditi to, ni tako neresnično. Nasprotno je neresnično trditi, da je Adam Evo ljubil. Ni je ljubil. Eve ni mogel ljubiti. Ne tako, kakor ljubimo oče svojo hči. Zakaj Eva ni bila njegova hči. Ni je ljubil tako, kakor ljubi brat svojo sestro. Zakaj Eva ni bila njegova sestra. Ne tako, kakor ljubi daljni sorodnik. Zakaj z Evo nista bila sorodnika. Tudi je ni ljubil tako, kakor se ljubi prijatelj. Zakaj z Evo si nista bila prijatelja. »... in Bog je ustvaril iz rebra, ki ga je vzel človeku, žensko bitje in ga pokazal Adamu... Bila sta oba naga, Adam in njegovo žensko bitje. In nista se sramovala...«

Adam je bil mož, popoln mož. Ali Eva ni bila ženska, popolna ženska, Eva ni bila lepa. Bila je krepka, močno razvita. Zakaj vzeta je bila iz moža. Nista se sramovala drug pred drugim. Zakaj poželjenja drug

po drugem nista imela. Ali poželi ženska sama sebe? Ali poljubila moški svojo lastno roko?

Vsevedni Bog je pa vedel, da se bo zgodilo z njima tisto in bosta poželela drug drugega. Zakaj znan mu je bil Feuerbachov stavek: Človek je, kar on je.

Zato je rekel:

»Jejta!«

Od različnih dreves sta smela jesti sadje, ker sta se s tem bolj razlikovala drug od drugega. Vendar sadja z drevesa Spoznanja, ki je bilo najslajše, nista smela jesti. Ker če bi jedla od tega drevesa, katera sadja je najslajše, bi jedla vedno s tega drevesa in vedno tisto sadje.

In Bog je povedal to obema.

Kljub temu sta pa jedla od tega drevesa in pila iz tistega vira, mislila isto, videla isto in govorila isto...

In sta se sramovala!

Tako je prišel padec.

Eva se je bolj kesala nego Adam. Zakaj ona ni le samo prelo-

mila božje zapovedi, nego je k temu tudi zapeljala Adama.

Adam se je kesal, ker je prelomil božjo zapoved ter se je jezil na samega sebe, zakaj se je dal zapeljati od Eve.

In nista več mislila isto. Ogibala sta se drug drugega. Adam zato, da bi ne bil trd z Evo, Eva zato, da bi ji Adam ne očital. In Adam je premagoval samega sebe in se bal Eve. In oba sta se izogibala drug drugega. Nista več jedla z istega drevesa in ne pila iz istega vira in nista več bila eno in isto.

Nastala je med njima razlika. »Tedaj so se njima odprle oči in sta spoznala, da sta naga. In naredila sta si predpasnike iz figovega listja.«

Bog ni govoril enako k njima in tako je nastala med njima še večja razlika. Naredil jima je obleko iz kož in ju pognal iz raja.

»In Adam je spoznal svojo ženo Evo.«

Vendar do ljubezni ni prišlo nikdar. Zakaj vključ vsemu se nista

dovolj razlikovala drug od drugega...

Čim dalje pa obstoja svet, čim več generacij je med Adamom in Evo in sedaj živčimi, tem večja postaja ljubezen med moškim in žensko, tembolj lahkomišelnost ju vleče skupaj. Moški pač ne bo bolj moški, ali ženska postaja bolj ženska. Vendar popolna ženska ne bo nikdar. Največja bo pri nji brezkončna privrženost.

Ta brezkončna privrženost je rešiteljica ljubezni. Zakaj če bi postala ženska popolna ženska, bi ljubezen umrla.

Radi razlike med popolnostjo in brezkončno privrženostjo nam je dana možnost, da najdemo pot k ženskemu srcu. Ta razlika je vez med moškim in žensko.

Vendar ljubezen med moškim in žensko ne bo nikdar popolna, nego bo ostala vedno brezkončna privrženost.

In privrženost je lepa.

Naj živi življenje! (I. V.)

glasovanje za občinske in banovinske volitve, kakor tudi za volitve v narodno skupščino. Program tega kluba se strinja s 6. januarjem 1929; prepričati se mora, pravi dalje, uveljavljanje starega strankarskega in plemenskega ključa v vseh samoupravnih ustanovah, izdelati v ta namen primerne zakone, narodna skupščina mora trajno zborovati, da se napravijo zakoni v olajšanje krize ter izvesti zakonodajo v varstvo kmetov in pridobitnih slojev. Program priporoča dalje štednjo, odstranitev koruptivnih in nespособnih uradnikov in nameščanje izključno jugoslovansko orientiranih uradnikov. Odpraviti se mora korupcija. Kandidirati in predlagati smejo kandidatne liste samo člani zakonito priznanih strank. Program zahteva obenem čim širšo občinsko in banovinsko samoupravo. — Klub pravi, da je narodna skupščina v enem letu premalo storila. Klub se je ustanovil zaradi tega, da se bo svobodneje posvetoval o iniciativah, to je, da podpre tendenco sistema.

Kako agltirajo nacionalni sindikati v Beogradu za svoje člane. Nacionalni sindikat je poslal dopis zvezi podjetniških zadrug, v katerem prosi, da zveza delodajalskih zadrug vpliva po svojih članih, da pristopijo pri njih zaposleni delavci v nacionalni sindikat. Podjetniki so vodstvu »delavske« organizacije hvaležni za ta poziv, ker vedo, da bo to koristilo njim, ker se bo s tem oviral razvoj svobodnih strokovnih organizacij. Vodstvo je rado ustreglo prošnji in je razposlalo okoliščno vsem zadrugam. Vse to pove dovolj jasno, komu služijo nacionalne organizacije.

Pasivni okrožni uradi socialnega zavarovanja za delavce se ukinejo. V Zagrebu vršča se seja Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je sklenila, da se tedenski bolniško-zavarovalni prispevek zviša s 1. januarjem 1933 na 42 odst. enodnevnih zavarovane mezde za vse okrožne urade ter prispevek le za trgovsko in bolniško podporno društvo v Ljubljani za 36 odst. enodnevnih zavarovane mezde. To se je zgodilo zaradi tega, ker utegne bolniško-zavarovanje zaključiti s primanjkljajem do deset milijonov dinarjev. Seja je tudi ugotovila, da gre iz panoge za podporo članov bolniškega zavarovanja 70,36 odstotkov prejemkov in so zaradi tega očitki, da gre mnogo preveč za upravo, neopravičeni. Če pride do reorganizacije okrožnih uradov, bodo ti formirani z ozirom na gospodarske razmere in prometne prilike s čim večjim delokrogom. Manjši in pasivni okrožni uradi se ukinejo. Novi okrožni uradi bi dobili več samouprave in večjo odgovornost. Uprava osrednjega urada je predloženi načrt statuta sprejela in bo stopil v veljavo dva meseca potem, ko ga odobri ministristvo za socialno politiko in narodno zdravje.

Govorimo in pišemo. Časopisje bi moralo biti informator in vzgojitelj javnosti. Tudi zabavo rabijo čitatelji. Naše časopisje ima pa še prav izrečno nalogo, da v današnji družbi, o kateri vsa javnost govori, da jo preveva napačen gospodarski sistem, naslika stvari in razna vprašanja tako, kakršna so in kako je treba gledati nanje, da plovemo k ugodni rešitvi. To je naloga delavskega časopisa, in sicer ne samo zaradi delavstva, ki trpi zaradi nereda v gospodarstvu, marveč mnogo bolj še zaradi splošnega razvoja. Cilj vsakega kulturnega človeka mora biti izpopolnitev in ureditev človeške družbe. Ta cilj je tudi naš. In delavstvo, ker ne pride nikjer do besede, bi rado vsaj v časopisju povedalo jasno in odkrito svoje mišljenje v interesu svojem in splošnega razvoja. To je vzrok, da je po našem mnenju svobodna beseda v tisku in besedi vitalna javna zadeva, ne le razredov, ampak človeštva.

„Jugoslovanski Železničar“ pred Najvišjim sodiščem.

Sodba Stola sedmorice v Zagrebu. — Končna in popolna zmaga odborikov Podpornega društva žel. delavcev in uslužbencev. — 3 letni tiskovni proces.

Maribor, dne 2. decembra.

Končno pride vse na dan.

Ta ljudski pregovor se čudovito uveljavlja zadnje mesece v borbi naših neodvisnih železničarjev, ki so dolga leta pošteno in pošteno delovali v korist vsega železničarskega stanu v raznih strokovnih in drugih socialnih organizacijah, posebno pod okriljem »Saveza Ujedinjenih Železničarjev Jugoslavije«. Ker nasprotniki z enakim delom niso mogli prodreti med železničarje in si priboriti ugleda ter pristašev z enakimi trajnimi in pozitivnimi uspehi, so skušali na vse načine oblatiti čast teh naših železničarskih prvoboriteljev.

Trebalo je težkega, dolgotrajnega, celo dolgoletnega boja na vse strani, mnogo žrtv in neskončno samozatajevanje, da so se vsi ti odkriti, še bolj pa zahrbtni napadi odbili, zlasti pa pred oblastmi, upravnimi in sodnimi. Celi kupi aktov proti našim železničarjem leže pri banski upravi, pri železniški direkciji v Ljubljani in generalni direkciji v Beogradu. Nebroj kazenskih ovadb je bilo vloženi proti našim železničarjem od majnika 1929 naprej, ko je začel boj proti »Podpornemu društvu žel. delavcev in uslužbencev«. Čim več pa je bilo ovadb in tožb sem in tja, tembolj se je izkazovala vzgledna poštenost naših železničarjev, pa tudi njihovi ogromni uspehi, ki so jih dosegli v teh kratkih letih po prevratu, ko so zbrali milijonsko premoženje za železničarske vdove in sirote.

Vse te ovadbe so bile ustavljene, ker so se izkazale klevete kot izmišljene in nesresnične. Razpust »Podpornega društva« dne 11. maja 1929 leži radi tega že četrto leto v zraku, pritožbe ne morejo rešiti, ker je bil razpust neupravičen.

Zadoščenje pred zadnjo sodno inštanco.

Ta teden je prišla končna sodba v znani tiskovni tožbi, katero je vložilo februarja 1930 proti uredniku »Jugoslovanskega Železničarja« g. Hrabroslavu Severju v Ljubljani 15 odborikov razpuščenega Podpornega društva žel. del. in uslužbencev v Mariboru po odvetniku g. dr. Avg. Relsmanu pri deželnem sodišču v Ljubljani. »Jugoslovanski Železničar« je namreč meseca decembra 1929 v posebni izdaji, ki so jo razdelili brezplačno v tisočih izvodih med železničarje, oklevetal odbornike Pod-

Krščanski socialci bi tudi radi imeli svojo strokovno zvezo za celo državo. V ta namen so imeli dne 3. t. m. v Beogradu sejo zastopnikov iz Ljubljane, Zagreba in Splita. Izvolili so tudi svojo eksekutivo. Imenovali se bodo Zveza krščanskih socialnih delavskih strokovnih sindikatov kraljevine Jugoslavije. Tako je sedaj izvedeno ujedinjenje: narodni so v zvezi z znano podjetniško Stankovičevsko skupino v Beogradu, krščanski pa s podpornimi društvi v Zagrebu in Splitu. — Mi pa imamo prej ko slej zedinjene svobodne delavske strokovne organizacije, ki so najmočnejše in neodvisne od tujih vplivov.

Oficirja častne legije (francoske) sta postala ban dr. Marušič in pisatelj Oton Župančič.

Razorožitvena konferenca je v Ženevi zopet v krizi. Najmerodajnejši je pet velesil. In te se pogajajo. Posredujejo Macdonald, Herriot in drugi. Zastopnik Amerike je izjavil, da naj bi se konferenca še nekoliko — odgodila!!

Študentovska politika. Na dan obletnice mirovne pogodbe v Neu-villu so rumunski dijaki v Kološu na Sedmograškem, ki je po tej pogodbi pripadla Rumuniji, česar pa Madžari nikakor ne morejo preboleti, priredili manifestacijo, pri kateri so dijaki na hiši, v kateri posluje ogrska komisija za izdajanje potnih listov in ogrski konzul in ki predstavlja ogrsko lastnino z eksteritorialno pravico, sneli ogrsko zastavo, ki so jo zažgali in jo nadomestili z rumunsko zastavo. Radi tega seveda protestna nota ogrske vlade in mučno opravičevanje rumunskega poslanika v Budimpešti. Za tem pa cela vrsta dijaških protestnih manifestacij v Budimpešti in po ostali Ogrski. In tako se vije ta začaran krog nacionalistične nestrpnosti na-

pornega društva, da so potvorili vpis zneska Din 1000.— in da je neznan kam izginil znesek Din 8450.— itd.

Urednik H. Sever je bil zaradi tega očitka decembra 1931 pred deželnim sodiščem obsojen na Din 3000.— kazni, oz. 50 dni zapore in v plačilo zasebne odškodnine Din 5000.— ter v plačilo stroškov. Proti tej sodbi se je obsojeni urednik »Jugoslovanskega Železničarja« pritožil na Stol sedmorice kot najvišje sodišče, a ta pritožba je bila sedaj v celoti zavrnjena in potrjena prva sodba. Obsodba ostane v celoti.

Zadoščenje našim železničarjem.

Tudi najvišje sodišče je ugotovilo, da se odborikom Podpornega društva očitanih dejstev v nobenem oziru ne more očitati, da se obtožencu dokaz resnice absolutno ni posrečil. Tudi obe naloženi kazni po mnenju tega sodišča nikakor nista prestrogi in tudi prisojena odškodnina je primerna, ker gre za 12 zasebnih tožiteljev, ki so vsi v javni službi.

Če je dalo sodišče po temeljitem, skoro triletnem pravdanju, najatančnejši preiskavi vseh knjig po sodnih izvedencih in neštetihi pričah, žaljenim odborikom tako sijajno zadoščenje, menda tudi upravná oblast ne bo mogla iti preko tega ter še naprej zadrževati zopetne izročitve Podpornega društva iz rok komisarija preizkušnim poštenjakom, ki so iz nič ustvarili s svojo priprosto, a skromno in temeljito po-zrtvovalnostjo to večmilijonsko premoženje železničarjev.

Pričakujemo torej čimprejšnje rešitve priziva proti razpustu Podpornega društva, ki leži že

četrto leto pri banski upravi.

Med procesom je kosila tudi smrt...

Ta triletni proces je imel tudi svojo žalostno stran: Neupravičene težke očitke si je gnal posebno k srcu predsednik Podpornega društva, sedaj že pokojni Franc Fišer, ki je med procesom umrl, predno je bila izrečena prva sodba. Nadalje je umrl nedavno od tožiteljev tudi odborik-železničar Simon Jančar. Pa tudi zagovornika obtoženega, odvetnika in znanega pisatelja Franca Milčinskija, je pobrala smrt, predno je prišla iz Zagreba končna sodba. Slava njihovemu spominu!

prej povsod pod drugim imenom, a povsod isti. Kaj, ko bi ga zamenjali enkrat s sporazumom mednarodne solidarnosti?

Eno milijardo dolarjev enkrat za vselej. Ameriški finančni strokovnjaki so predložili svoji vladi načrt o ureditvi vprašanja evropskih dolgov, ki ga nameravajo predložiti baje kongresu in senatu v odobritev. Po tem načrtu naj bi evropske državne dolžnice plačale Ameriki enkrat za vselej eno milijardo dolarjev v obliki posebnih trgovinskih bonov. Obenem bi morala Evropa nuditi Ameriki posebne trgovinske prednosti in omejiti svoje izdatke za oboroževanja.

Uvoz žita na Čehoslovaško. Čehoslovaški žitni sindikat je sklenil, da se sme žito iz podunavskih dežel uvažati samo s čehoslovaškimi brodovi. To velja za Jugoslavijo, Madžarsko in Rumunijo.

Ljubljana.

Ljubljanska »Svoboda« ustanavlja svoj delavski pevski zbor. Sodrugi, ki imate veselje do petja in lepe pesmi, zglasite se v prostorih »Svobode«, Ljubljana, Delavska zbornica. Pesem je lepota, vzpodbuda in razvedrilo v mračnih dneh. Pesem je izraz ponosa človeka, ponosa njegove zavednosti, ponosa njegove organiziranosti in slika njegove srčne kulture. Zato, sodrugi, ne oklevajte, zglasite se, da bomo zapeli pesem naše moči.

III. (XV.) delavski prosvetni večer priredita »Svoboda« in »Zarja« v sredo, 14. decembra 1932, v dvorani Delavske zbornice ob 20. uri. Ta delavski prosvetni večer bo izredno bogat, pester in lep, ker bodo sodelovali »Graficari« s svojim orkestrom in pevskim zborom, koncertna pevka Štefanija Frankovska-Vukova in operni pevec. Predavanje pa bo posebno zanimivo. Natančnejše bomo še poročali.

Maribor.

Nekaj, kar se priporoča tudi mariborskim okoličanom. Občinski svet predmetne občine Vrabče poleg Zagreba se je v nedeljo dopoldne sestel k izredni seji, na kateri je soglasno sklenil poslati k mestnemu načelnstvu zagrebškemu posebno deputacijo z nujno prošnjo, da se na splošno željo vseh prebivalcev občine čimprej reši vprašanje priključitve občine Vrabče k mestu Zagrebu v pozitivnem smislu, ker že sedaj tvori občina Vrabče sestavni del mesta Zagreba.

Visoke kazni bodo morali plačati nekateri trgovci, ker niso prijavili reklamnih napisov svojih trvd. Normalno znaša predpisana taksa Din 150.—. Nek trgovec pa bo moral sedaj baje plačati davčni upravi 650 Din kazni. Vsekakor je takšna kazen izredno visoka, ker se vendar ne more trditi, da bi prizadeti nameraval utajiti svoj reklamni napis, ki je javno razobešen, temveč se to lahko zgodi zgolj le radi nepoznanja tozadevnih predpisov.

Nad 90 kaznjencev je dobilo te dni v jetnišnici okrožnega sodišča dopust, in sicer pogojno do 1. marca prihodnjega leta. Gospodarska kriza je očitno prodrla tudi do jetnišnične blagajne.

Nakazila drv mestnim ubožcem bo delil mestni socialnopolitični urad do 15. t. m. Tozadevna nakazila bodo dobili le oni upravičenci, ki dobivajo od mestnega ubožnega sveta redne mesečne ubožne podpore.

Radi pomanjkanja v smrt. Minulo nedeljo je skočil 33 letni natakalar Alojzij Umek iz IV. nadstropja neke hiše v Maistrovi ulici na dvorišče, kjer je obležal s polomljenimi udi. Zadel je v tedi težke notranje telesne poškodbe. Rešilni oddelek ga je v nezavestnem stanju odpremil v splošno bolnico, kjer je čez nekaj ur podlegel zadobljenim poškodbam. Pokojni Umek je v poslednjem času trpel veliko pomanjkanje in bedo. Velike so žrtve, ki jih terja gospodarska kriza in krivična ureditev družbe.

Zgodovinsko društvo v Mariboru bo imelo svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 11. decembra ob 10. uri v čitalnici Študijske knjižnice. Kot vsako leto, bo tudi letos občni zbor ZDM revija mariborskih kulturnih delavcev.

Javno kopališče in zavod za fizikalno lečenje v palači OUZD v Mariboru, Marijina ul. št. 13, nasproti sodišča, je odprto ob delavnikih od 8. do pol 19. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 12. ure. V čistilnem kopališču globoko znižane cene.

Vse, kar rabite za pisarno, kupite v trgovini Ljudske tiskarne d.d., Slomškov trg 6

Proračun mestne občine celjske za l. 1933

Celje, dne 5. dec. 1932.

Mestna občina je od lanskega proračuna prištedila Din 340.700.—. Po poročilu finančnega referenta dr. Vrečka pa znaša kljub temu prihranku primanjkljaj Din 560 tisoč. Občinski proračun za l. 1933 izkazuje Din 6.609.009,50 potrebnih. Ta vsota je krita do Din 514.162,84, ki predstavlja primanjkljaj, katerega naj pokrijejo dohodki iz najemnin objektov, predanih v uporabo vojaškemu erarju.

Glede pribave sredstev in njihove uporabe bi morali v marsičem izraziti naše nezadovoljstvo. Sicer bomo storili to pri prvi priložnosti, zaenkrat bi pa pri sedanjih sestavi občinskega sveta, ko so imoviti in pridobitni sloji na škodo neimovitih tako dobro zastopani, da bi naša kritika itak ne prišla mnogo v poštev. Kar nas najbolj odbija v tem proračunu, je predvsem nezadostna postavka za socialno skrbstvo občine, ki mi prav v nobenem razmerju s postavko ljubljanske, še manj pa mariborske občine. Na drugi strani so pa tudi davščine tako razdeljene, da je bore malo razlike med obremenitvijo imovitih in neimovitih slojev. V proračunu paradiža med drugim še celo postavka Din 150.000.— odkupnine za ljudsko delo, kar daje celemu proračunu in njegovemu predlagatelju poseben pečat. Zelo

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.

prav je predlagatelj tega proračuna prišla tudi instrukcija ministrstva financ, da se občinskim uslužbencem odtrga 10 odstotkov njihove plače. Nam je dobro znano, da tega ni storila še nobena avtonomna občina, ne Ljubljana, ne Maribor, le Celje misli, da mora vsaj v eni stvari prednjačiti. Če gledamo bencev, je sicer res, da so nekoliko boljše z ozkosrčnega stališča plače občinskih uslužbancev, kakor v privatnih podjetjih. Toda, to misijo, da bodo vzor plačnik, imajo občine od takrat, ko je zmagalo načelo splošne in enake tajne volilne pravice tudi za občine. Povprečen človek se komaj zaveda, kako veliko moralno kloufuto so s to redukcijo doživeli vsi neimoviti sloji, zlasti pa uradništvo in delavstvo. Redukcija plač gre itak preko naše zemlje kot epidemija. Zadi-

ne so bile še avtonomne občine in nekatere socialne ustanove, ki so kazale, koliko bi moral človek zaslužiti, če, naj bo vsaj za silo preskrbljen. Celjski občinski svet je zasenčil še ta zadnji svetilnik, ki je kazal, da se splošne krize in revščine ne zdravi s tem, da se še nove plasti ljudi pripravi ob njihovo kupno moč. Mi se ne čudimo, če so se podali na ta pota ljudje, ki o gospodarskih vprašanjih nimajo nikakega znanja. Toda trgovci in gostilničarji bi se pa že lahko vprašali, kdo bo pokupil njihove bogate zaloge, če bodo vsi sloji prebivalstva pahnjani na beraško palico. Občinski uslužbenci so prav lepo predlagali, kje je možno dobiti denar za pokritje primanjkljaja, toda ta del njihove spomenice na seji ni bil niti prečitán. Res je, časi dozorevajo!

KID in Zbornica TOI zavračujeta odločitev na Jesenicah.

V soboto, dne 3. t. m., se je vršil ob pol petih popoldne velik javni shod jesenjskega delavstva v Delavskem domu na Savi. Shod je otvoril s. Čelesnik, ki mu je tudi predsedoval in poročal k prvi točki. Prečital je razne dopise in reasumiral današnje stanje takole: Ko je KID odklonila odpoved kolektivne pogodbe, je zahtevala organizacija SMRJ razsodišče. Delavska zbornica je svojega zastopnika imenovala takoj, KID in Zbornica za trg, obrt in industrijo pa sta tako imenovanje več kakor 14 dni zavračevali. Ko je Zb. TOI imenovala svojega konzulenta g. Fr. Zagarja za svojega člana, in sta se obadva zastopnika odločila za tretjega kot predsednika, pa ta tretji ne sporoči kako in kaj. Zdi se, da vsa stvar in treba je drezati k odločitvi. Med tem se pa po tovarni uganja pritisk in zgleda, da hoče tovarna zdaj z raznimi pritiski delavstvu že v naprej vzeti to, kar bo morala potem delavstvu ev. dati nazaj. Treba se je postaviti na branik doseženih pravic in se odločno braniti pred napadi. Zatem je poročal s. Jeram Jurij, ki je napovedal, da bo delavstvo zdaj zahtevalo ne samo 5 odst. nego celo 30 odstotno povišanje mezd, ker meni, da je v to povsem upravičeno zaradi padca kupne moči dinarja. Delavstvo je bilo mimogrede za teh 30 odst. okrađeno in dobi danes za svoje mezde 30 odst. blaga manj, pa noče biti nihče krivec tega. Tovarna KID dobiva to že povrnjeno v večvrednem kurzu valut, za katere prodaja v inozemstvo, delavstvo je pa revež, ker nima na koga zva-

liti svoj primanjkljaj. Zaradi tega ga mora zahtevati od zgoraj. In poleg vsega se izvaja danes v tovarni še tempo, ki ne nudi prav nikake garancije, niti za varnost niti za celotno zdravje delavstva. Vrši se pritisk, hoče se izigrati kolektivna pogodba itd. itd. Zaradi tega strnimo vrste in se pripravimo na boj, če ne z enomesečno, pa s trimesečno odpovedjo pogodbe. Ne pustimo, da bi se uresničil izrek nekega ravnatelja KID: »Glejte, da postanejo ljudje majhni, sicer nam bodo še zrasli čez glavo!« Ne klonimo duha, še manj tilnikov! Zatem je poročal s. Mohorič kot gl. zastopnik o pritisku, priganjanju in o pomanjkljivosti v tovarni, prav tako gl. zastopnik s. Bucek z Dobrave. K drugi točki je poročal s. Čelesnik o kurjavi, kjer bodimo solidarni in počakajmo, kaj bo pokazala arbitraž. Pri raznoterostih je zatem poročal s. Cvetko Kristan o potrebi kulturnega dela, o del. šoli »Svobode«, o »Kapitalu«, o knjigah Cankarjeve družbe, o ženskih predavanjih, o knjižnici »Svobode« in pozval vse, da aktivno sodelujejo. Ob ¼ na 7. zv. je s. Čelesnik zaključil shod s pozivom, da se v še veliko večjem številu udeležijo shoda, ki bo v četrtek, dne 8. t. m. — Soderugi! Težki boji nas še čakajo. Vsi strnite vrste, vsi v našo strokovno organizacijo SMRJ, vsi tudi v ostale naše izobraževalne in gospodarske delavske organizacije, kajti samo skupna fronta v naših organizacijah nam v boju lahko zagotovi uspeh! V solidarnosti je moč, v boju rešitev!

Jesenice.

Premog za staroupokojece KID. Na intervencijo Zveze delavskih žen in deklet, podružnica Jesenice, je KID začela pretekli teden dajati staroupokojevcem 130 kg brezplačnega premoga; kdor pa plača Din 50.—, ga pa dobi za ta denar skupno 300 kg. Staroupokojevcem KID dobivajo po devet kron pokojnine in poleg tega jim zaenkrat nakazuje Glavna bratovska skladnica v Ljubljani od 125 do 150 Din posebne podpore iz posebnega sklada. Torej niti za življenje niti za smrt. Zaradi tega je zahtevala ZDŽD Jesenice za vse staroupokojece brez izjeme dodatni premog kot doslej. Kakor rečeno je KID ustregla, vendar je od nekako 80 upokojevcev dala ta premog samo 58. Ostali, ki so v kakšni zvezi s sinovi ali podobno, dasti morda od tega nimajo nič, premoga niso dobili. To nikakor ni prav in ZDŽD kakor tudi SMRJ sta to na svojih zborovanjih tako 29. nov., kakor 2. in 3. decembra obsodila. Sklenjeno je bilo, da se zdaj ne bo več interveniralo za premog, nego se bo počakalo, kaj bo vse delavstvo doseglo in kako bo KID izpolnila vse svoje obljube. Premog dajte vsem staroupokojevcem kakor tudi vsem delavstvu KID, kot prispevek k mezdám! V borbi za kurjavo naj bo vse delavstvo spoznavno in solidarno. KID pa bo dala premog vsem, ko bo videla našo solidarnost in našo moč!

Dvojna morala ali dvojna mera. Marsikomu je še v dobrem spominu, kakšno komedijo so počeli naši sjo-

ritvi operete »Viktorija in njen huzar« v ljubljanski in mariborski operi in v filmu. No, čas hiti, to in ono se pozabi, pa tudi mnenja se spreminjajo. Tu pri nas na Jesenicah imamo v Krekovem domu tkzv. Krekovo prosvetno društvo in to je manj moralistično od glasil KA. Lani so uprizorili igralci tega odra v posvečenem Krekovem domu opereti »Grofica Marica« in »Grof Luksemburški«, letos pa so se pokazali na njih odru Viktorija in njeni huzarji. In lica obiskovalcev in obiskovalk niso prav nič zardela od sramu, morala ni prav nič padla, za doslednost pa itak nikomur nič mar. To le samo tako mimogrede, da se ob novih komedijah zaradi izgubljene morale v »Vinogradovem svinjaku« ne pozabi na dvojno mero in dvojno moralo.

Marxov »Kapital« je dospel na Jesenice. Soderugi, ki so ga naročili, ga dobe pri s. Francu Škrliju, ostali pa se lahko nanj še naroče pri istem sodrugu. Glejte, da bo Marxov »Kapital« — temeljni nauk našega svetovnega naziranja — v rokah vsakega zaupnika in da ga bo vsakdo tudi prečital in prebavil. O priliki bo tukajšnja »Svoboda« priredila debatne večere o Marxovem »Kapitalu«, da ga bomo vsi razumeli in da bomo na ta način podkovani o temeljnih naukih znanstvenega socializma, ki je naš vodnik, in za kakršne cilje in ideje se borimo. — Tudi knjige Cankarjeve družbe so še na razpolago. Vsakdo jih lahko dobi še za 22.50 Din pri s. Cvetku Kristanu v zadrugi pisarni v Delavskem domu na Savi. Pridite ponje, ker so vredne tega denarja. To je

Kulturni pregled.

Henrik Ibsen: »Gospa Inger«.

Ibsenova tragedija »Gospa Inger« (»Fru Inger til Osteraad«), ki jo je v letošnji sezoni vprizorilo narodno gledališče v Ljubljani, spada med tiste priložnostne drame, ki jih je moral Ibsen kot nameščenec - teaterski pesnik in režiser teatra v Bergenu na Norveškem napisati. Prav ta tragedija je izmed vseh priložnostnih dram edina, ki je Ibsen ni zavrgel, marveč predelal in drugič izdal (prvič je izšla 1857, drugič 1874). Zato v tem delu ne zasledimo poznejšega Ibsena, ki je hotel idejno zrevolucionirati družbo, v kateri je živel. Ibsen je bil idealist. Preobrazba družbe, kakršno je želel, naj bi bila po njegovem izključno le delo duha. V tej drami se nam Ibsen ne kaže takšen, marveč ga vidimo tukaj kot oblikovalca koščka zgodovine iz bojev Norveške za samostojnost (proti Dancem v prvi vrsti). Obdelal je interesantno snov, ki pa je bila že velikokrat obdelana: Konflikt med materinsko in domovinsko ljubeznijo.

Tragedijo je zrežirala Marija Vera. Režija v dobrih meri ustreza intencijam tragedije, t. j. polaga važnost na poudarek zgoraj omenjenega konflikta, pri tem pa harmonična celota pride prav tako do potrebnega izraza. Harmonija igre — glavno vlogo igra ga. Marija Vera sama — je malone idealna. Vsem igralcem se močno pozna roka režiserja.

Inszenacija je do podrobnosti izdelana realistična reprodukcija koščka zgodovinskega miljeja dobe, ki tvori podstavo tragediji.

Celotna vprizoritev ne vzbudi v gledalcu viharnega navdušenja — snov nam je časovno in krajevno močno oddaljena —, pač pa zapusti v njem vtis, ki se, rekli bi, s premišljevanjem poglablja. —ok.

videti tudi iz velikega povpraševanja. Glejmo, da nas bo na Jesenicah in na Javorniku vsaj 500 članov naše književne družbe!

Šiška.

Dramatični odsek »Svobode« odigra v sredo (pred praznikom), dne 7. dec., ob 8. uri zvečer C. Golarjevo veseloigro v treh dejanjih »Dve nevesti« v Zadrugnem domu, Žibertova ulica 27. — **Vstop prost!**

Razno.

Koliko časa je bil Hitler med vojno v vojni črti? Hitler je tožil nemški socialnodemokratski list zaradi žaljenja časti, ker je trdil, da je Hitler bil malo časa v vojni črti, dočim so fašisti trdili, da je ves čas stal v prvih vrstah. Pri sodni razpravi se je ugotovilo, da je bil Hitler štirinajst dni v bojnih vrstah. Sicer pa je bil ves čas polkovni ordonanc v varnem zaledju. Urednik pa je bil le obsojen, ker je žalil tako imenitnega »Frontkämpferja«.

Z nemškega bojišča za svobodo. Kapitalistično fašistična borba proti demokraciji in socialnim pravicam ni tako nekrvava, kakor običajno menimo. Delavstvo je napravilo v Nemčiji takozvano železno fronto, ki ima predvsem braniti demokracijo, ustavo in delavske pravice. V borbi proti reakciji ima železna fronta doslej 166 smrtnih žrtev, med katerimi je mnogo rodbinskih

Vsi letni naročniki dobe **zastoni**

14 karatno originalno ameriškano

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno prvovrstno radijsko cev.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio welt«. Naroča se Administration der »Radio welt« Wien 1, Pestalozzlgasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

hraniteljev. V zaporih se nahaja okoli 500 članov, ki morajo odsedeti daljše zaporne kazni, okoli 900 jih pa še čaka na obsodbo. Neglede na žrtve, ki jih zahteva borba za svobodo, so socialne posledice za rodbine naravnost tragične. Delavske organizacije podpirajo žrtve, rodbine sprejemajo sirote v oskrbo iz solidarnosti do svojih sodrugov. Najbolj tragično pa je, da so te žrtve padle v borbi s fašizmom za pravice naroda proti fašistično-kapitalističnemu nasilju.

Čehoslovaško rudarsko zavarovanje je tudi pasivno. Na konferenci koaliranih rudarskih zvez in revirnih svetov v Pragi so poročali, da je članstvo revirnih bratovskih skladnic od leta 1931 padlo za 20 tisoč, dočim je število invalidov in rentnikov zraslo za 5000. Prispevki že zdavnaj ne zadoščajo v pokritje izdatkov za rente. Na leto imajo bratovske skladnice primanjkljaja 65 milijonov čeških kron, kar je mogoče kriti le s posojili ob garanciji države. Konferenca je sprejela dve resoluciji: eno, ki zahteva ukrepe vlade, da se rente rudarjev ne okrnejo in eno, v kateri graja vlado, da ne prisili podjetnikov, da odobre mednarodni dogovor in uvedejo v zmislu ženevskih sklepov 40 urni delovni teden.

Bivši španski ministri obsojeni. Parlamentarno sodišče v Španiji je obtožilo ministre diktature generala Prima de Rive in je te dni parlamentarno sodišče izreklo obsodbo. Obsojeni so štirje generali na 12 let konfinacije in dosmrtno izgubo pravice do javnih funkcij in pokojnine. Generali druge diktature, takozvanega direktorija, pa 20 let ne smejo opravljati nobene javne službe. Nekaj civilnih ministrov je bilo obsojenih na 8 let konfinacije in manj. Vsi pa izgube aktivno in pasivno volilno pravico.

Macdonald, predsednik angleške vlade, pojde v Ameriko, v svrhu dogovora glede vojnih dolgov. Zaveznike države so med vojno napravile v Zedinjenih državah precej dolga. Amerika noče brisati teh dolgov. Šele v zadnjem času se pojavlja v Ameriki nov načrt likvidacije teh dolgov, in sicer naj bi zaveznice plačale Ameriki enkrat za vselej eno milijardo dolarjev, s pridržkom, da se sklene primerna trgovinska pogodba, s katero bi Zedinjene države šle zaveznicam »na roko«. Zedinjene države bi znesek porabile v svrhu kritja državnega proračuna, ki tudi znatno šepa, kakor po vseh državah.

Sport.

V četrtek na praznik igra prvo moštvo »Svobode« s prvim moštvom »Železničarja« prijateljsko tekmo na igrišču SK »Železničarja«. Pričetek ob 10. uri dopoldne. — Ob tričetrt na 1. uro nastopi mladina »Svobode« proti mladini »Maribora« v prijateljski predtekmi.

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Nalagajte svoje prihranke

v Štalarski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %

proti trimesečni odpovedi.